లోకాభి రమణీయం

కృతజ్ఞత

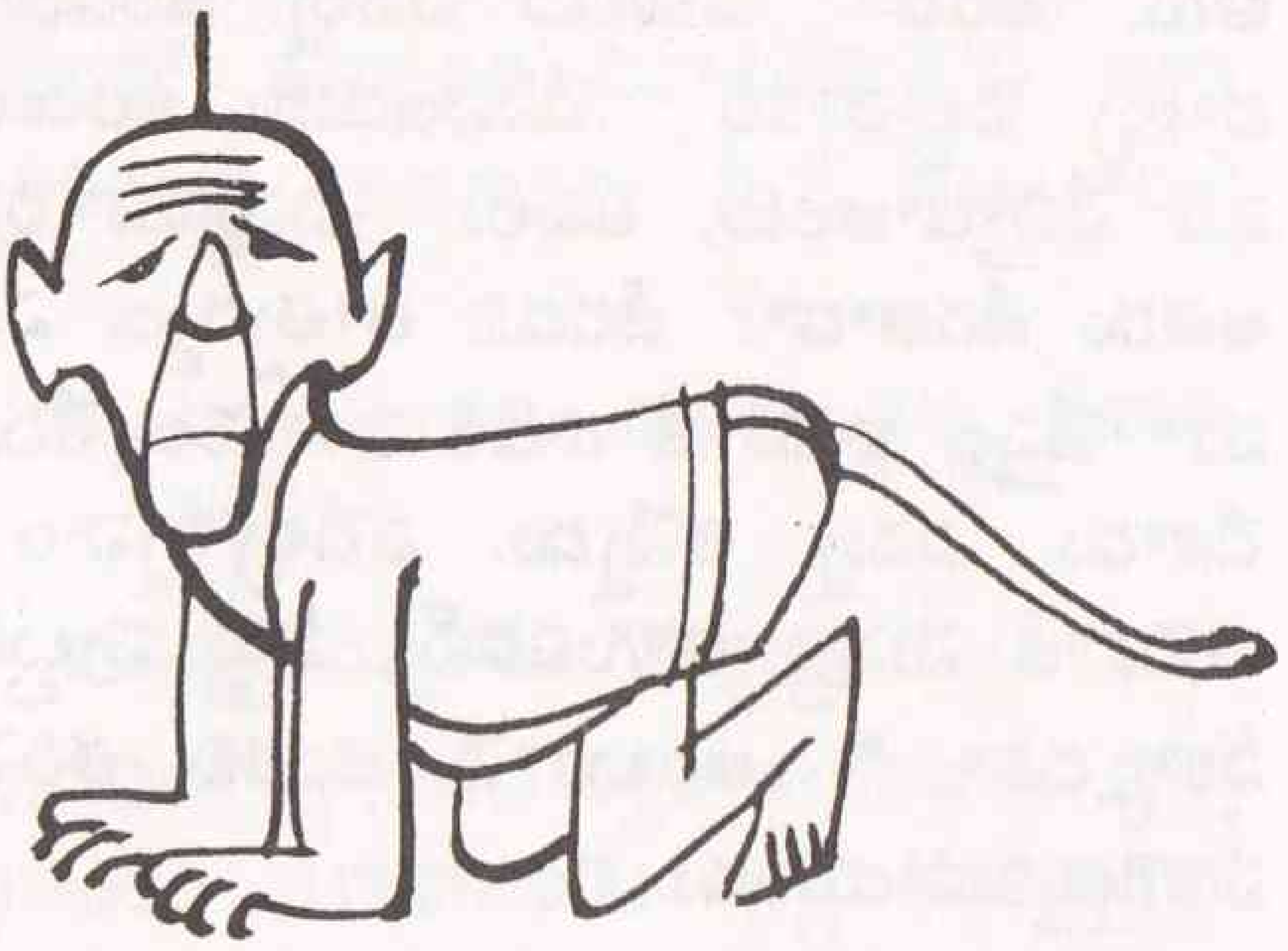

ముందు వేసవి కాలంలో ఒక రోజు రాత్రి, వెన్నెల ముమ్మరంగా కాస్తోంది. పెదపంతులుగారి లోగిలిముందు అరబైట వేసిన తెల్లటి పక్కల మీద ఆ వెన్నెల విరగబడి నవ్వుతూ పొర్లాడింది.

వెండికొండపై పరమేశ్వరుడివలె ఆ తెల్లటి పక్క వేసిన మంచంమీద పెదపంతులు గారు సభాభిముఖవదనులై మందహాసముతో నీలి ఆకాశాన వెలిగిపోతున్న చంద్రుణ్ణి చూస్తున్నారు. కొంచెం దూరంలో ఒక రైతు బంగారయ్య గొంతుకిలా కూచుని పొలం సంగతులు చెపుతున్నాడు. అరుగు చివర దూరంగా నిల్చున్న పాలేరు ముల్లకర్ర పిడిమీద పెట్టుకున్న చేతిముణుకులమీద గడ్డం ఆనించి కబుర్లు ఆలకిస్తున్నాడు.

సుబ్రహ్మణ్యంగారి సతీమణి కామేశ్వరి, పెదపంతులుగారి భార్య సుందరమ్మా గుమ్మం మెట్లమీద కూర్చున్నారు. వాళ్ళు తలలో తురుముకున్న మల్లె చెండ్లూ, మరువం పరిమళాలు గుబాళిస్తున్నాయి.

హఠాత్తుగా ఒక పెద్దగావుకేక గాలిని బద్దలుచేస్తూ వినవచ్చింది. అందరూ ఉలికిపడ్డారు.

"ఆగరా! ఆగు! విశ్వాస ఘాతకుడా! సిగ్గులేదూ! ఆగు" అంటూ అరుస్తూ మహావేగంతో పరిగెత్తుకొచ్చాడు వెర్రి వెంకన్న. పంతులుగారి ఇంటిగుమ్మం ముందు కొచ్చేసరికి ఆగిపోయాడు వగురుస్తూ.

వెంకన్న నెత్తికి తలపాగా చుట్టాడు. ఒక నల్ల చింకికోటు తొడుక్కున్నాడు. గోచీ పెట్టుకున్నాడు. చేతిలో చింతబరికె వుంది.

గభాలున వెంకన్న రోడ్డు మధ్య మఠం వేసుకుని కూచున్నాడు. ఎదురుగా అతని నీడ పడుతోంది. నీడతో చెప్పటం మొదలుపెట్టాడు. తన గోల–

"చూశావుటయ్యా! అదీ సంగతి. అప్పుడా గజేంద్రుడు పెట్టిన గోలకి, లక్ష్మీదేవితో చదరంగం ఆడుతున్న విష్ణుమూర్తి అదరిపడ్డాడు. చెవులు గింగుర్లెత్తిపోయాయి.

అప్పుడేం చేశాడో తెలుసోయ్? సిరికింజెప్పుడు శంఖచక్ర యుగ్మమున్ - అగాగు, అక్కడాగు, ఏవిటీ! మళ్లా అను ఆ ముక్క - సిరికింజెప్పడుగా? అవును వాడిష్టం మధ్య నీదేమిటోయ్ సిరికేకాదు, గిరిక్కూడా చెప్పడు. ఆఁ! చెప్పడు. వాడేం వాడి సొమ్ముతిన్నాడా ఏమన్నానా! అంచేత చెప్పడంటే చెప్పడోయ్ ఊఁ! తరవాత శంఖచక్ర యుగ్మమున్ చేదోయి సంధింపడే పరివారమున్ జీరడు. అగాగు అలా అగు. జీరడ మేవిఁటీ ఎవర్ని జీరడం? పరివారాన్నే!? హోరి ఎందుకురా పాపం వాళ్ళు వెట్టిచాకిరీ చేసినందుకు జీరమంటావా? విశ్వాసం వున్నవా డెవడేనా ఆ పని చేస్తాడాఅంట. అసలు విష్ణుమూర్తెవరనుకున్నావ్? సాక్షాత్తు దేవుడు. అంచేత అతడు జీరతాడా? జీరడని తాత్పర్యం. ఎంత దేవుడైనా అతగాడికి విశ్వాసం ఉంది. మా నేస్తం కామోజీ గాడికి విశ్వాసం లేదు. వాడు నాకు ద్రోహం చేశాడు. మోసం చేశాడు. నన్ను తన్నేడు. పదేళ్ళస్నేహం మంటగలిపేశాడు దౌర్భాగ్యుడు. ఒరేయ్ కామోజీ నువ్వు బాగుపడవ్, నీళ్లు పుట్టవొరేయ్, అగు వస్తున్నా అట్టె అట్టె అగు. నీక్కాదూ....” అంటూనే జింకని తరిమే పులివేగంతో ఎవర్నో తరుముకుంటూ పరిగెత్తుకుపోయాడు.

ఎవరికీ నవ్వు రాలేదు-వెంకన్న వెర్రి వేదాంతానికి. ఎందుకో భయం వేసింది. అతని వాక్శుద్ధికీ, ఈ స్థితికీ సంబంధం అంతుపట్టలేదు. పెద పంతులుగారు కూడా ఎపుడూ అతన్ని చూడలేదు. అందరూ జాలిగా చూశారు పరిగెడుతున్న వెంకన్న వైపు.

దూరంగా నించున్న పాలేరు కొంచెం సందేహంగా నవ్వాడు. అందరూ వాడివంక చూశారు. తుపుక్కున పక్కకి ఉమ్మివేసి ఉషారుగా వాడికి తెలిసింది చెప్పబోయాడు. “యీడి పేరు యెర్రెంకడు బాబయ్యా. బ్యామ్మలాయనేటండి. అయితేనేం మతి సెడ్డది. దుళ్లసంతకాడ తూమ్మీదకూకుని ఓ పద్దేలు సదివేత్తాడు. ఓడినో అమ్మా అలిచేసి తిడతాడండి. ఏ వూరోడో ఒరికీ తెల్దు. ఎర్రి నంజకొడుకు థూ.”

రైతు బంగారయ్య గసిరికొట్టాడు. “ఛీ యెదవా-యెదవా అని నువ్వలాగుండెహె. పెద్దోరిముంగల ఏటెరా ఆ మాటలు. ఎదవ నోటికొచ్చిందల్లా పెడపెడా ఓగేయడమే? చుర్దీబద్దం నేదు నోటికి. యెదవా యెదవాని.”

“వాణ్ణి తిట్టకయ్యా. పాపం వాడికి తెలిసిందేదో చెప్పాడు. తప్పేముందిలే” అన్నాడు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

పెద పంతులుగా రావలిస్తూ తమ అభిప్రాయం వెళ్ళబుచ్చారు. “పాపం... ఎవళ్లో ...బదిగి చెలిళవాళయి యుళ్లాడు... హాయ్... స్నేహితుడెవడో..హుమ్మ... స్నేహితుడెవడో నమ్మించి ద్రోహం చేశాడు గావును. మతిపోయుంటుంది.”

“అంతేమరి. స్నేహితులన్నాక ఆ మాత్రం విశ్వాసం వుండద్దూ. సాయం చెయ్యా చెయ్యాలి పొందా పొందాలి. పాలిచ్చిసాకిన ఎదుట్తొమ్ముని పొడిచిన వెధవలు బాగుపడతారా అని” అన్నది కామేశ్వరమ్మగారు జనాంతికంగా.

సుందరమ్మ అందుకుంది. “మనిషన్నాక ఆ మాత్రం బుద్ధుండద్దూ, కుక్కకుంది విశ్వాసం. ఛీ...”

“అంతేనండంతేనండి” అంటూ వంత పలికాడు బంగారయ్య.

సుబ్రహ్మణ్యంగారు తలగడా కిందనించి పొగాకుతీసి తుంపడం మొదలెట్టారు చుట్టనిర్మాణానికి నాందిగా.

అందరూ ఏకగ్రీవంగా ఛీత్కరించిన ఈ మహద్విషయంతో తనకేం సంబంధం లేనట్లుగా, కేవలం చుట్ట చుట్టుకోవడం ఒక్కటే జీవిత పరమావధి అన్న ధోరణిలో తలవంచుకొని ఏతత్కార్య నిర్వహణైక లక్ష్య నిమగ్నులై ఉన్న సుబ్రహ్మణ్యం గారి ముఖభావం పంతులుగారికేం నచ్చలేదు. తక్కిన జనం, అంటే, యిద్దరుస్త్రీలూ, రైతూ పాలేరూ కూడా యిదే అభిప్రాయంలో ఉన్నారని రూఢిచేసుకొని ఇంక ఉండబట్టలేక అడిగేశాడు పంతులుగారు: "ఏవండీ బావగారూ మీరే మంటారు? నేనన్నది రైటేనా అని."

సావధానంగా వంచిన తల యెత్తకుండా సుబ్రహ్మణ్యంగారు తిరుగు ప్రశ్న వేశారు "నువ్వనేది ఏమిటి అసలు?" అని.

"రెడ్డొచ్చె మొదలాడమన్నారట" అంది కామేశ్వరమ్మగారు నవ్వుతూ.

"రెడ్డి మొదటనించి యిక్కడే ఉన్నాడుగా ఎటొచ్చి అతని కర్థం కాలేదంతే. పోన్లే మొదటొస్తేనేం మధ్యనొస్తేనేం – రెడ్డి నాటకం చూడాలంటే మళ్లీ ఆడొచ్చుగా" అన్నారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు.

"మీ కవిత్వాలు నాకు రావు బాబూ, ప్రతిదానికీ సవాలక్ష చదువుతారు" అన్నదావిడ.

"పోన్లే నీకు రాకపోయినా మన పంతులి కొచ్చుటలే. ఏదో చెప్తున్నాడుగా, మానవుడూ, కృతజ్ఞతా, స్నేహం – అని..." అంటూ ఛలోక్తి విసిరారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు, చుట్టంటిస్తూ.

పంతులు కోపం బుస్సుమంది. "కవిత్వాని కేవుందండి, ఉన్నమాట అన్నాను. మనిషన్నాక విశ్వాసం వుండాలంటాను. వెధవది కుక్కకి ఉందికదండీ కృతజ్ఞత!"

చిద్విలాసంగా పొగవదిలి, నెమ్మదిగా నోట్లో చుట్టతీసి, శ్రద్ధగా దాని కొడి దులిపారు సుబ్రహ్మణ్యంగారు. అర్ధనిమీలితనేత్రులై పది క్షణాలు మౌనం వహించారు. తరువాత తాపీగా జవాబిచ్చారు.

"చూడు పంతులూ. మనుష్యుల బతుకులు సూత్రాలమీద నడవ్వు. నువ్వు నాకు మహోపకారం చేశావనుకో, నేను విశ్వాసం కొద్దీ నీకో వెయ్యి రూపాయలు దొరికే ఛాన్సు ఇప్పించాను. నావల్ల నీకు డబ్బొచ్చిందన్న విశ్వాసంతో నువ్వు నాకు వంద రూపాయలిస్తావు. నా పరిస్థితుల కొద్దీ "ఛా వీడు నాకు వందే ఇచ్చాడు కృతఘ్నుడు." అంటాను నేను.

"చూశావా వీడికి వంద కరుకులు దోసిట్లోపోస్తే అవి పుచ్చుకొని నన్ను తిడుతున్నాడు" అంటావు నువ్వు. నా దృష్టిలో నీకు విశ్వాసం లేదు. ఇలాంటివి ఇదమిద్దమని చెప్పలేం."

"నిబద్దేనండి ఆ ముక్క" అన్నాడు బంగారయ్య.

పంతులుగారు ఆలోచనలో పడ్డారు.

"కథ చెప్తారు విను సుందరమ్మా" అంది కామేశ్వరమ్మగారు నవ్వుతూ.

సుబ్రహ్మణ్యంగారు మంద్రస్థాయిలో ప్రవచించారు.

"నీ కళ్ల ఎదట మంచివాడు అపర్దిష్టపాలై అడుక్కు తింటూంటే - ఒకొక్కసారి నువ్వే ఆ మంచివాడవయితే నీకీ కృతజ్ఞతలో నమ్మకం పోతుంది. మా వూళ్లో సింగారం, దీక్షితులూ యాభైవేళ్ళనించి స్నేహితులు. సింగారం పెంపుడు కుక్క విశ్వాసం లేకుండా ఆ స్నేహితుల మధ్య అపోహాలు కల్పించింది. మరి అన్నేళ్ల స్నేహం ఏ గంగలో కలిసిందో కానీ ఇద్దరూ ఇపుడు పరమ శత్రువులు, పచ్చగడ్డి వేస్తే భగ్గుమంటుంది. వాడు వెధవంటాడు సింగారం. సింగారం వెధవన్నర అంటాడు దీక్షితులు.

చూడు పంతులూ ఇలాంటివి చూస్తే కృతజ్ఞతనే మాటలో అర్థం కనిపించదు. స్వార్థం కనిపిస్తుంది. దానికోసం వెతకడం కన్నా ఆంధ్రుల్లో ఐకమత్యం సాధించడం సులభమేమో అనిపిస్తుంది. నవ్వకు, సింగారం కథ వింటే నువ్వల్లా నవ్వవ్. చెప్తాను విను. చిన్నదేలే. ఈ చుట్టయ్యేలోగా పూర్తిచేస్తా."

(సుబ్రహ్మణ్యేన ఉవాచ ఇతి కథా ప్రారంభః)

"అనగనగా మీకు తెలీని ఊళ్లో, ముత్యాలమ్మగుడి వీధిలో దీక్షితులని ఒక సద్బ్రాహ్మణు డుండేవాడు. సంత బజారులో జవహర్లాలు కాఫీ హోటలు పొరుగున సింగారం అనే వణిగ్వరుడుండేవాడు. పరమ నిష్ఠాగరిష్టులు, బహుశ్రుతులు, పరేంగితజ్ఞులు అని పేరందిన సద్వంశంలో జన్మించాడు దీక్షితులు. దీక్షితులు తాత పువ్వు లమ్మినవాడు, సింగారం తాత కట్టెలు అమ్మేవాడు. ఇపుడు దీక్షితులు కట్టెలమ్ముతున్నాడు. సింగారం పువ్వులు విరజిమ్మగల స్తోమత సంపాదించాడు.

ఈకథ నాంది ఏమిటంటే - ఈ బ్రాహ్మడికీ, ఆ కోమటికీ పొత్తు కుదరటం. ఇందులో ఒక విచిత్రం ఉంది. వాళ్ళ పొత్తు పోట్లాటతో ప్రారంభమయింది. నేనూ దీక్షితులూ గోచీలు పెట్టుకుని గోళీ లాడుకుంటున్నాం ఒకరోజు మధ్యాహ్నం. మాకు పదేళ్ళుంటాయేమో అప్పుడు. సింగారం నా క్కొద్దిగా తెలుసు. ఎక్కడ్నించో వచ్చినుంచుని మా ఆట చూస్తున్నాడు. బొద్దుకిందకి చెడ్డీకట్టుకుని, బొజ్జ బైట పడేసుకుని, బండబ్బాయిలా ఉండేవాడు సింగారం. ఆ వేళ బెల్లపు జీడి తింటున్నాడు.

దీక్షితులు ఆట ఆపి వాడివంక చూశాడు. జీడి చూడగానే నోరూరింది. మట్టిచేతులు పిర్రలకి తుడుచుకుంటూ, సింగారం దగ్గర కెళ్ళాడు. ఎగాదిగా చూశాడు. నిర్లక్ష్యంగా జీడి చీకుతున్నాడు సింగారం.

"ఈ చెడ్డీ నీది గాదు" అన్నాడు దీక్షితులు.

"నాదే" అన్నాడు సింగారం శ్రద్ధగా జీడిని చూస్తూ.

"నీది కాదు మీ తమ్ముడిది."

"కాదు నాదే. నాకు తమ్ముడు లేదు."

"అయితే నీ చిన్నప్పటిది."

"పోన్లే. నా యిష్టం" అన్నాడు సింగారం. కొంచెం అవతలగా నించున్న అంబోతుని చూస్తూ.

దీక్షితులి కింక ఏం చెప్పాలో తోచలేదు. సింగారం జేబులోంచి జీడితీసి నావేపు చూశాడు.

"జీడి కావాలా సుబ్బులూ?"

"అక్కర్లేదు. కానీ నీ యిష్టం. ఇస్తే ఇయ్యి" అంటూనే జీడి అందుకున్నాను నేను. దీక్షితులికి మరీ నోరూరింది-

"జీళ్లు బాగుంటాయి" అన్నాడు గుడ్లు మిటకరించి.

సరే అప్పుడు సింగారం యింకో జీడి తీసి, "నీ క్కూడా జీడి కావాలా?" అన్నాడు.

అవునని తల పంకించాడు దీక్షితులు. జీళ్లు తింటూ గోళీకాయలాట సాగించాం. సింగారం నుంచుని ఆట చూస్తున్నాడు. దీక్షితులి గోళీకాయ ఒకసారి సింగారం కాలిదగ్గర కొచ్చి ఆగింది. చిరునవ్వుతో చిద్విలాసంగా ఆ గోళీని కాల్తో తన్నాడు సింగారం.

ఆట మధ్యలో చెడిపినందుకు దీక్షితులికి వళ్ళు మండిపోయింది. పిడికిళ్లు బిగించి సింగారం మీదకెళ్ళాడు. "ఎవడ్రా నిన్ను తన్నమన్నది. పెద్ద పానకంలో పుడకలాగ" అన్నాడు.

సింగారం వెకిలిగా యికిలించాడు నా వంక చూసి. "నేను జీడి పెట్టాగా, ఆ మాత్రం గోళీ తంతే ఏం?" అన్నాడు.

"పోన్లేరా దీక్షితులూ వదిలెయ్. జీడి పెట్టాడుగా" అన్నా నేను. దీక్షితులు వదిలేశాడు. "జీడి పెట్టావుగానీ లేపోతేనా" అంటూ చూపుడు వేలుతో సింగారం బొజ్జమీద పొడిచాడు. ఆట ఆడేశాం.

ఇళ్ళకివెళ్ళే సందర్భంలో దీక్షితులు గండుపిల్లిలా మొహం పెట్టి వీడ్కోలు చెప్పాడు. సింగారం రెండడుగులు వేసి కొండముచ్చులా మొహం పెట్టి - "హాఁ" అన్నాడు.

కానీ ఆ సాయంత్రం పది జీడి కడ్డీలు తెచ్చాడు సింగారం వాళ్ల నాన్నకి తెలీకుండా. స్వయంగా దీక్షితుల్ని పలకరించి వియ్యపురాలి జీళ్ళూ బెల్లపుజీళ్ళూ కూడా ఇచ్చాడు. చీకటిపడేసరికి ఇద్దరూ చెట్టాపట్టాలేసుకుని తిరిగారు. చూశావూ పంతులూ - పదో ఏట వాళ్లకి పొత్తు కుదిరింది. రోజు రోజుకీ వాళ్ళ స్నేహం దృఢతరమైంది. కలసి ఆడుకున్నారు. కలిసిచదువుకున్నారు. కష్టం సుఖం చెప్పుకున్నారు. దరిమిలాను వాళ్ళు పెద్దవాళ్లయ్యారు. ఈ విధంగా యిద్దరూ కలిసి నాలుగు పుష్కరాలు చూశారు. ఊళ్లోవాళ్లకెంతో చిత్రంగా వుండేది వాళ్ళ స్నేహం. దీక్షితులు బీదవాడయినా నోరువిప్పి సింగారాన్ని ఏనాడూ కానీ అడుగలేదు. సింగారం కూడా - కావాలా అని అడగడు. తనే తెలుసుకుని డబ్బో దస్కమో సంభారాలో పంపేవాడు ఇంటికి.

దీక్షితులికి పిత్రుదత్తమైన లోగి లొకటి మిగిలింది. అది వినా పొలం గిలం లేదు. ఆ యింటి వెనకున్న దోసెటి పెరట్లోనూ దోసకాయలో పొట్లకాయలో కాపించి సంతకి పంపేవాడు. పోతే ఏదో అచ్చెన్నా బుచ్చెన్నా పోట్లాడుకుంటే వాళ్ళ మధ్య దూరి తగవు తీర్చి అయిదో పదో తెచ్చుకునేవాడు. అదీ ఇదీ లేకపోతే రామమందిరంలో కూర్చుని చౌదరికీ నాయుడికీ సలహాలు చెప్పేవాడు. సాయంత్రం మట్టుకు సింగారం గుడివేపు రాగానే, ఇద్దరూ కలసి పొలాలవైపుపోయి లోకాభి రామాయణం మాట్లాడుకునేవారు. సింగారాన్ని ఆకర్షించినది దీక్షితులి ఋజువర్తనా, సౌజన్యమూనూ. ఊళ్లో వాళ్ళుకూడా ఇందుకే అతన్ని గౌరవించేవారు. అతని మాట

పాటించేవారు. ఈవిధంగా ఏళ్ల తరబడి సాగింది వాళ్లస్నేహం. ఊళ్ళోవాళ్ళకెంతో చిత్రంగా వుండేది వీళ్ల ధోరణి.. చూశావూ పంతులూ, ఇళ్లూ, వేషభాషలూ, మనస్తత్వాలూ, ఆఖరికి పెళ్లాలూ కూడా రోజు రోజుకీ మార్చేస్తున్న ఈ పాడు రోజుల్లో వీళ్లు కేవలం ఇంత సక్రమంగా, బొత్తిగా ఇంత కల్తీలేని ప్రేమతో స్నేహితుల్ని మార్చుకోకుండా బతుకుతున్నారంటే చిత్రంగాదూ ఎంత స్నేహమయినా, మరీ బొత్తిగా అన్నాళ్లా! పల్లెత్తుపొల్లుమాట కూడా వాళ్ళనోటంట దొల్లలేదంటే నమ్ము బంగారయ్యా!"

"మంచోళ్ల నోట మంచిమాట రాక యింకేటొస్తదండి బాబయ్యా" అన్నాడు బంగారయ్య చతికిలబడుతూ.

"ఎందుకు రావయ్యా? మనిషిలో వుండే చిత్రమే అది. మంచీచెడూ కలిస్తేనే మనిషి – ఏడు రంగులు కలిస్తే తెలుపయినట్లు. "అనగనగా ఓ రాజూ రాణీ ఉండేవారూ – వాళ్ళకి కొడుకూ కూతురూ పుట్టారూ – రాజ్యం సుభిక్షంగా వుండేదీ – రోజులు హాయిగా వెళ్లేవే కానీ యిలా వుండగా ఒక నాడేమయిందంటే–" అవటాని ఎన్నివేల కథలు చెప్పకుంటామయ్యా అదంతే భగవద్విలాసమే అంత. ఏదో ఓ నాడేదో పోటీ జరుగుతుంది; చిన్న అపశ్రుతి పలుకుతుంది ఆ జీవితమనే వీణమీద. ఒక్కోసారి ఆ అపశ్రుతి దిద్దటం జరిగి పాట సాఫీగా సాగిపోతుంది. కానీ – ఏది చూశావూ – కానీ ఒక్కోసారి ఆ అపశ్రుతి దిద్దటంలో తీగ తుపుక్కున తెగి వూరుకుంటుంది. అపుడా వీణ వాయించే ఆసామీకి చిరాకేసి వీణమీద కోపం వచ్చి దాన్ని తోసేస్తే అది భగ్నవీణవుతుంది. అయినా ఇదంతా మనకెందుకులే – ఏదో కవులూ గట్రా పుస్తకాల్లో రాసుకేడిచేది – కథ కానిద్దాం ... ఒరేయ్ పాలేరబ్బాయి – నీపేరేమిటోగానీ అలా ఎంత సేపు నించుంటావ్ – కూచో కూచో – ఆఁ సరేనయ్యా – ఆ విధంగా రోజులు సాఫీగా జరిగిపోతున్నాయి. ఒక రోజు పొద్దున్నే దీక్షితులు వంటింట్లో కూచుని, కూరతరగడం రూపేణా పెళ్లానికి వంట సాయం చేస్తున్నాడు. బయటనించి కేక వినపడింది. దీక్షితులి భార్య వెళ్లి తలుపు తీసింది. ఆ వచ్చిన మనిషి సరాసరి వంటింట్లో జొరబడిపోయాడు.

"ఏవండోయ్. దీచ్చితులుగోరూ – చింగారంగోరు తమర్ని వున్నపడంగా లగేసుకు రమ్మన్నాడు" అన్నాడు.

"ఏమిట్రా కథా?" అన్నాడు దీక్షితులు ఆశ్చర్యంగా. సింగారం ఎన్నడూ ఈ విధంగా యింటికి కవురంపలేదు. దీక్షితులు భార్యకి తమ స్నేహం రుచించదని అతనికి బాగా తెలుసు. అసలే ఆవిడ గయ్యాళి. కాకి నలుపంటే కాదు తెలుపనే రకం.

ఈ కబురు వినగానే ఆవిడ గయ్యిమంది. "అయ్యో హయ్యో నీకేం పోయేకాలం వచ్చిందిరా అంట వెధవా – శూద్రాడివలా వంటింటి మీదికొచ్చి పడిపోతే ఎలాగా. నా మడి మంటిగడ్డలైనట్టే వుంది. నవ్వుతావేమిట్రా నీ నవ్వు నట్టేట కలవా. ముందవతలకి ఆ నడువు దిరాలుగాయి వెధవా అని... అన్నా మరీ బరితెగించి పోయారమ్మా..."

కబురు తెచ్చిన తొందర్లో సరాసరి వంటింట్లో కొచ్చేసిన అసిరయ్య నవ్వుకుంటూనే వీధి గుమ్మంలో కెళ్ళాడు. వాడికీ ధోరణి బాగా అలవాటే.

కంద దుంపలు చెక్కు తీసి చెయ్యి కడుక్కొస్తున్న దీక్షితులుగారి మీదకి తిరిగిందావిడ విసురు. "ఇంకేం – దయచెయ్యండి దర్బారుకి. జోడు గుర్రాల బండి బయట కాస్కుందిగావును. వెళ్లండి వంటా వార్పూ అఖరికి కూర తరగకుండా... నేనే చేసుకేడుస్తాను. రవ్వంత జాలిలేదు కదా మనిషికి" అంటూనే దీక్షితులి కంటి ముందరే అవిడ పెద్దపెద్ద అంగలేస్తూ వాకిట్లోకి బయల్దేరింది.

దీక్షితులు గోచి సవిరించుకుంటూ అవిడ వెనకాలే వచ్చాడు. "అవునే ఒసే నువ్వుండవే. నేను కనుక్కుంటాగా ఏవింటో, ఏవిట్రా అసిరయ్యా? ఏవిట్రా సంగతి? సరిగ్గా చెప్పి ఏడు" అన్నాడు.

"ఏంటేంటి బాబుగోరూ బోలెడుండది. నిన్నరేత్రి చింగారంగోరు మామూలుగానే బువ్వతిని తొంగున్నారంట మూడు జాములపుడు కామోసు – ఏడుకొండలయెంక టేశ్వరులోరు ఆ పడాన్న కల్లో కాపడి ముందరయ్యగోర్ని యీడ్చి లెంపకాయ కొట్టారటండి. అకాడ్నించి "ఎదవా నీకు బుద్ధుందా? నా కొండకొత్తానని మొక్కున్నావుగందా. ఎగదొబ్బుదామని ఎత్తేశావుగానీ సంపేత్తా కబడ్దార్. ఇపుడు నెగిచి నాకూడా రారా" అంటా జబ్బ గట్టిగా ఒట్టుకుని నిల్దీసినారంటండి. అయ్యగోరు పెద్ద పెద్ద కేకలేసి ఎంటనే తెలివి తెచ్చుకుని, మమ్మల్నందర్నీ లేపి కల సెప్పి, ఎంటనే కాళ్లూ మొగం కడుక్కుని రేపే కొండకొత్తానని సామికి దణ్ణవెట్టారండి. పొద్దు పొడిచేవరకూ మా కోరికీ కంటిమీద కునుకు నేదండి. ఆ ఎంకన్న మాత్తెం గురించి ఊసులాడుకుంటూ కూకున్నామండి అదీ సంగతి – అయ్యగోరు ఇయ్యాల్నే ఉప్పుడు కొండకి బయల్దేరినారండి అంతా అరిజంటు" అంటూ ఒగర్చి "అమ్మా కూసిని మంచీ లొయ్యండి చల్లని తల్లి" అన్నాడు అసిరయ్య.

దీక్షితులు భార్య పూర్తిగా చల్లబడి పోయింది. "పరగడుపున మంచినీళ్లేవిట్రా వెర్రివెధవా" అంటూ లోపలికెళ్ళి అన్నంవార్చిన వేడి గంజిలో కొంచెం ఉప్పూ, మజ్జిగా వేసి తెచ్చింది. ఈలోగా దీక్షితులు నీర్కావిపంచె కట్టి, విభూది తీర్చిదిద్ది, అంగవస్త్రం కప్పుకుని, పంచాంగం చంక పెట్టుకుని కిల్లు చెప్పులు తొడిగి బయలుదేరాడు సింగారం ఇంటికి.

ఏకాయెకిని సింగారం ఇంటికి చేరేసరికి, గుమ్మంలో రెండెడ్లబండి పూన్చి సిద్ధంగా ఉంది. సామాన్లు సర్దేశారు బండిలో. సింగారం అతని పెళ్ళాం అవిడ ముసలితల్లి ముగ్గురూ పసుపుబట్టలు కట్టుకున్నారు. సింగారం పట్టెవర్ధనాలు తీర్చి దిద్దాడు. దుకాణం నౌకరు గుమ్మంలో నించున్నాడు చేతులు కట్టుకుని. ఇరుగూ పొరుగులు సింగారం భార్యచేతికి వాళ్ళ వాళ్ళ మొక్కుబడులూ అవీ తెచ్చిస్తున్నారు. కొందరు తిరపతి పటాలూ పటిక బెల్లం తెమ్మని డబ్బు లిస్తున్నారు.

దీక్షితులిని చూడగానే సింగారం పరమానందభరితుడు అయిపోయాడు. "రావయ్యా రా నీ కోసమే ఆగాను ముహూర్తం మించిపోతోంది రైలుకి వేళయిపోతోంది. మరేం లేదు, నీతో ఒక్కముక్క విన్నపం... ఒక్క ప్రార్థన చెప్పకోవాలి. రెండు ముక్కల్లో చెప్పేస్తా. నా గదిలోకి రా... ఒరేయ్ అసిరీ సామాన్లన్నీ బండిలో పెట్టరా. పెరటి

తలుపులూ అవీ కూడా చూసిరా" అని హెచ్చరిస్తూ దీక్షితులు చెయ్యి పట్టుకుని లోపలికి పిలుచుకు వెళ్ళాడు.

"సరే ఇంక అసలు సంగతి చెప్పవయ్యా" అన్నాడు దీక్షితులు.

సింగారం తటాలున దీక్షితులు రెండు చేతుల్నీ పట్టుకున్నాడు. "దీక్షితులూ ఇవి చేతులుకావు కాళ్లు అనుకో. మన ఏభై ఏళ్ళ స్నేహం గుర్తుకు తెచ్చుకో నేను నీకు చేసిన ఉపకారాలు అన్నిటికే బదులుగా ఇవాళ నువ్వు నాకు ఒక్కసాయం చెయ్యాలని నా ప్రార్థన. ఆ సహాయం చేస్తావనే నమ్మకంతోనే నేను నీకు ఈ జేబు గడియారం బహూమానం చేస్తున్నా. నీకు ఎప్పటినుంచో దానిమీద మనసుందని నాకు తెలుసు. ఇదేకాదు నేను తిరిగి వచ్చేవరకూ మాయింటి పాడి ఆవు మా లక్ష్మిని తోలుకెళ్ళి పాడి కమ్మగా భోంచెయ్యి, మేత పాలేరు తెచ్చి పెడతాడు మన స్నేహం అంతా..." అంటూ మళ్ళా మొదలుపెట్టాడు.

దీక్షితులు ఉబ్బి తబ్బిబ్బులయిపోయాడు – సింగారం ప్రేమకి. అతనికికూడా ప్రేమ పెల్లుబికింది. "సింగారం చెప్పరాదుటోయ్ నీ కన్న నాక్కావలసిన వాళ్లు ఎవరున్నారు చెప్పు? నీ మాట నేను త్రోసిరాజంటానా... నా ప్రాణం అర్పించినా నీ ఋణం తీర్చుకోగలనోయ్... చెప్పుసంగతి" అన్నాడు.

సింగారం కంట నీరెట్టుకున్నాడు. "నాకు తెలుసు దీక్షితులూ మన స్నేహం వృధా కాదని. నాకు తెలుసు. కాని ఈ పని కష్టమైనది. ఇది నువ్వే చెయ్యగలవు. నువ్వే చెయ్యాలి. వాగ్దానం చెయ్యి" అన్నాడు.

దీక్షితులికి ఓర్పు తగ్గిపోయింది. ఆరాటం ఎక్కువైంది. గాయత్రి సాక్షిగా చేస్తాను అని ప్రమాణం చేశాడు. అయినా సింగారం ఉపోద్ఘాతం పునఃవర్ణించాడు. "చంపకచెప్పవయ్యా. నేచేస్తానన్నాగా" అన్నాడు దీక్షితులు.

సింగారం రెండు క్షణాలు ఆగి, నిశ్చలంగా దీక్షితులు కళ్ళలోకి పరీక్షగా చూసి చెప్పేశాడు. "ఏం లేదు. నేను తిరపతి నించి తిరిగి వచ్చే వరకూ నా ప్రాణతుల్యమూ, నా బిడ్డవంటిదీ అయిన "టైగర్"ని నీ కళ్లలో వత్తులు పెట్టుకు కాపాడాలి. ఈ భూప్రపంచంలో నా పరోక్షాన దాన్ని పాలించి రక్షించేవాళ్ళు ఇంకెవ్వరూ లేరు. టైగర్ ఎంతో పెంకిది. కాస్త అజాగ్రత్తగా ఉంటే అది ఓఘాయిత్యప్పనులు చేసి ప్రాణం మీదికి తెచ్చుకుంటుంది. నీకు తెలీందేముంది" అన్నాడు.

దీక్షితులికి మతిపోయింది. తల గిఱ్ఱున తిరిగింది."

కథ వింటున్న జనం పెళ్ళున నవ్వారు. "వీడిల్లు బంగారంగానూ ఇదటయ్యా వీడు అడిగింది ఇంత గొడవా చేస్తే?" అన్నాడు పంతులుగారు.

"అదిగో సరిగ్గా ఆ ముక్కే దీక్షితులు అనుకున్నాడు – సింగారం కోరిక వినగానే. అతనికి ప్రాణం ఉసూరుమనిపించింది. అవమానించబడ్డట్లయింది. సింగారం కోరబోయేది అదెంత పెద్దకోరికో అని అంచనాలు వేసుకున్నాడు. శిబి దధీచి బలి కర్ణుడూ మొదలయినవాళ్ళకు మల్లె తనుకూడా మహాత్యాగం చేసే అవకాశం లభిస్తుందని ఉవ్విళ్లూరి పోయాడు. చివరికి "కుక్కని పెంచు వైధవాయా" అని అతను అడిగే సరికి దీక్షితులు ముఖం పాలిపోయింది. నోట మాటరాలేదు. కళ్లు తేలేశాడు.

దీక్షితులు జావగారి పోయిన విధం చూసి, సింగారం శతవిధాల కంగారుపడి, గబాగబా దీక్షితుల్ని అపార్థం చేసుకోడానికి ఉపక్రమించాడు– "హే మిత్రమా, ఈ ముద్దు చెల్లింపవా" అంటూ.

దీక్షితులు బుద్ధిమంతుడు, పరేంగితజ్ఞుడు. అందువల్ల తక్షణం చిరునవ్వుతో సింగారాన్నూరడించాడు. "నీ యిల్లు బంగారంగానూ ఇదిటయ్యా నువ్వడిగింది; ఏం పెద్దకోరికో అనుకున్నాను. చేస్తానుగానీ నా మాట కొంచెం విను ఈ కుక్కని ప్రేమించేవాళ్లు యీ లోకంలో నువ్వు తప్ప, నేను మినహా, ఇంకెవ్వరూ లేరు. దీన్నిచూస్తే మండిపడేవాళ్లలో మొదటిది నా పెళ్లాం. బద్ధవైరం వాళ్లిద్దరికీ. ఇపుడు నేను ఈ "టైగర్"ని వెంటేసుకెడ్తే నాకు మా యింట్లో తీర్థంచుక్క పుట్టదు. కానీ సింగారం – నీ కోరిక నేను తప్పకుండా చెల్లిస్తాను ఒకేమాట – ఒకే పత్ని – ఒకే బాణం అన్నారు. అదీగాక శత్రుని మిత్రుడు నీకు శత్రువైనట్లే మిత్రుని మిత్రుడు నీకు మిత్రుడే అని కూడా అన్నారు. సింగారం – ధైర్యంగా వుండు. టైగర్‌ని నేను కాపాడ్తాను. నువుమాత్రం తొరగా రా అంతవరకూ నేను నిద్రహారాల్లేకుండా దీన్ని కనిపెట్టుకుంటా. నువ్వు నిశ్చింతగా పోయిరా" అంటూ దీర్ఘోపన్యాసం చేశాడు కృతజ్ఞతా, జేబు గడియారం, టైగర్, దాంతోపాటు తన హృదయం అప్పగించాడు సింగారం దీక్షితులికి. ఇద్దరూ గుమ్మంలో కొచ్చారు. దీక్షితులి కింక అక్కడుంటానికి మనసొప్పలేదు. టైగర్‌నెలా కాపాడాలో మళ్లా మళ్లా చెపుతూ సందు మొగ దాకా వెళ్ళాడు సింగారం.

"సరే నే ఉంటా సింగారం – క్షేమాన పోయి, లాభాన రా, ఏడుకొండలవాడికి నా దండాలందచెయ్యి" అన్నాడు దీక్షితులు. దమయంతిని వీడిపోయే నలుడిలాగా, చంటిపిల్లని పొరుగింటావిడకి అప్పగించి సినిమాకెడుతున్న తొలిచూలు బాలింతరాల్లాగా తిరిగి తిరిగి టైగర్‌వంక చూస్తూ సింగారం బరువెక్కిన గుండెల్తో తన యింటిముందున్న బండివేపెళ్ళాడు – చెమ్మగిల్లిన కళ్లని తుడుచుకుంటూ.

దీక్షితులు టైగర్‌ని తీసుకుని ఇంటివేపు బయల్దేరాడు. ఇక దీక్షితులి జీవితంలో దుర్దశ ప్రారంభించిందయ్యా! ఇంటికి నడుస్తున్నాడు కానీ మనస్సు పరిపరివిధాల పోయింది. టైగర్‌కూడా శాయశక్తులా అతన్ని పరిపరి విధాలుగా లాగుతోంది. అడ్డమైన ప్రతి ఊరకుక్కనీ పలకరించడం, ఆ తరువాత కంయ్ బొంయ్‌మని తాండవమాడిపోడం, దీక్షితులు దాన్ని అదుపు చెయ్యలేక తిప్పలు పడడం – ఈ భాగోతం చూసి జనం విరగబడి నవ్వడం. ఇంక చూశావూ – ఆ ఊరకుక్కలున్నాయే అవి లోకువ కట్టేశాయి. "టైగర్"ని దీక్షితులు ఎలాగా వదలడూ అన్న ధీమాతో అవి మరీ పేట్రేగిపోయి బంధుమిత్ర బలగంతోసహా మొరుగుతూ పదిగజాల దూరంలో వెంబడించాయి. ఒక చిన్నసైజు రాజుగారూ పరివారమూ ఊరేగినంత వైభవంగా జరిగింది ఆ దృశ్యం. నాలుగు వీధులూ తిరిగేసరికి కుక్కలూ, జనం కూడా విసుకెత్తి ఎవరి పనులమీద వాళ్లు వెళ్ళిపోయారు. మొత్తానికి దీక్షితులు కొంపకి చేరేసరికి గుడ్లు గూట్లోకొచ్చాయంటే నమ్ము.

హరిశ్చంద్రు డంతటివాడికి కష్టాలొచ్చాయి. వసుదేవుడు స్వయంగా గాడిదకాళ్లు పట్టుకొన్నాడు. దీక్షితులూ సింగారంపట్ల ప్రేమ కొద్దీ, మిత్రధర్మం దృష్ట్యా, ఓ

పాడుకుక్కని పట్టుకుని ఊరేగాడు అని తన్ను తనే ఓదార్చుకుంటూ ఇల్లు చేరాడు దీక్షితులు.

ఆసరికే దీక్షితులు భార్యకి, ఊళ్లోప్రజలు అంచీలమీద కబురందించేశారు. దీక్షితులుగారు ఊరకుక్కలవెంట ఊరేగుతున్నారనీ.

తెనాలిరామకృష్ణుడు పాలూ పెరుగూ కలిపి జమిలిగా తాగిపారేసిన సందర్భంలో కోపం వచ్చి కాళిక పెట్టిన పోజులో, రౌద్రరూపిణియై గుమ్మంలో నుంచుంది దీక్షితులు భార్య.

రాగానే పతిదేవుడికి స్వాగతం చెప్పింది.

"అయ్యో హయ్యో నా బ్రాహ్మణీకం బొగ్గులవా. ఈ పాడు కుక్క మీకెక్కడ దాపరించిందండీ. ఇదేం బుద్ధొచ్చిపడిందండి మీకూ? హవ్వ ఎవరన్నా చూస్తే చెప్పతీసి కొట్టిమరీ వెలివేస్తారండీ. ఆ వెధవ చెప్పు - మీరు దాన్ని తేనూనా."

దీక్షితులు అనుకున్నంతా అయింది. కానీ రోటిలో తలదూర్చి రోకటి పోటుకి వెరవనేల? అవటా అని ధైర్యం చిక్కబట్టుకుని కొద్దిగా సకిలించి ఏదో చెప్పా మెల్లెక్కబోయాడు.

సరిగ్గా సమయం చూసి ఆ యొక్క టైగర్ విజృంభించింది ఆవిడ మీదికి బౌంయ్‌మంటూ.

దీక్షితులు గొలుసు బిగించిపట్టి కిందికి దిగిపోయాడు.

ఆవిడ ఈమాటు భర్తమీదా టైగర్‌మీదా ద్విగుణీకృతమైన కోపంతో దుమ్మెత్తిపోసింది. "ఆ వల్లకాట్లో కుక్కని వాడి ఎదాన కొట్టి రండి. నేను మాలకూడు తినలేను. కాదూ కావాలీ అంటే అదీ మీరూ ఈ ఇంట్లో కాపురం చెయ్యండి. నేను మా అన్నయ్యగారింటికి వెళ్లిపోతాను" అంటూనే ఏడుస్తూ భళ్లున తలుపుమూసి లోపలికి పోయింది. ఇంతసేపూ మొరుగుతున్న టైగరు ఆగి, మెట్లమీద పడుకుని విశ్రాంతి తీసుకోడానికి ఉపక్రమించింది.

దీక్షితులికి కంట నీరు తిరిగింది. ఉసూరుమంటూ దానిపక్కనే కూర్చున్నాడు. పదిగంటలైంది. ఆకలివేసింది. ఇంటోకెళ్లేదోవ కనబడటంలేదు.

"ఛీ - ఈ వెధవకుక్క...." అనుకుంటూనే నాలిక కరచుకున్నాడు. తుళ్లిపడ్డాడు, టైగర్ ఏదీ? తను పరాగ్గావుంటే తప్పించుకుపోయింది. లేచి అటూ ఇటూ చూశాడు. పెరటివేపు వెళ్లాడు.

హరహర అంటూ నెత్తి కొట్టుకున్నాడు. తను పెంచిన కూర మొక్కల్నీ, పూలమొక్కల్నీ, కొత్తిమీరనీ నాశనం చెయ్యడం పూర్తి చేసింది టైగర్.

ఆలోచన మెరిసి కిటికీలోంచి లోపలికి చూశాడు. తన భార్య వీధితలుపు చిల్లులోంచి బయటికి చూస్తోంది - తనకోసం కాబోలు!

ఇపుడు వెనక్కొచ్చి పెరట్లో జరిగిన ఘోరం చూస్తే తనకి పుట్టగతులుండవు. పై ప్రాణాలు పైన పోయాయి. గబుక్కున టైగర్ గొలుసు పట్టుకుని బరబర ఈడ్చుకుంటూ రోడ్డునపడి నడక సాగించాడు.

సంత రోడ్డుదాటి కాలవగట్టు చేరేసరికి పొరుగూరునించి వచ్చే నావ రేవు

చేరింది. పక్క ఊరిలో ఉంటున్న దీక్షితులి దూరపు చుట్టం గున్నయ్య నావ దిగాడు సంచీ, ఓ కూరలబుట్టా పట్టుకుని.

"ఓహో బావగారు... ఏవిషి ఏవిషి. అడబోయిన తీర్థం ఎదురయింది. వెదకబోయిన తీగ కాలికి తగిలింది. షికారుగ్గా వచ్చారు కామోసు. అయినా యిదేమిషండీ – కుక్కని వెంటబెట్టుకొని తిరుగుతున్నారు? అక్కగారు కులాసేనా?" అంటూ లక్ష చదివాడు.

దీక్షితులు జవాబివ్వలేదు. బిక్కమొహంలో చలనం లేదు.

గున్నయ్య విస్తుబోయాడు.

"ఏవిషండీ బావగారు మాట్టాడరు. అంతా క్షేమమేనా?" అన్నాడు కంగారుగా.

"ఆఁ క్షేమమే"అన్నాడు దీక్షితులు నీరసంగా.

"మరయితే ఒచ్చినపని చెబుతా వినండి. ఇహ చల్లకొచ్చి ముంత దాచనేల! మరేవీలేదు – మా పొరుగింటి శాస్తుర్లుతో తగాయిదా ముదిరింది పెరటిగోడ విషయమై. దావా పడేశాను. రేపు కోర్టులో హాజరు కమ్మన్నారు. తవఁరి అనుమతి లేకుండా సాక్షిగా వేశాను. మరోలా అనుకోకుండా... అయినా ఇంటికి దయచేయండి. వివరాలు చెబుతాను. అక్కగారికిష్టమని మాంఛి నవనవలాడే వంకాయలూ అవి కూడా తెచ్చాను."

దీక్షితులు కొంచెం కంగారుపడ్డాడు. "కాదులే గున్నయ్యా ఇంటికి వద్దు అవిడ విశ్వరూపం ఎత్తి వుంది. ఈ పళాన వచ్చేస్తా తిరుగు నావకి పోదాం" అన్నాడు.

గున్నయ్య బ్రహ్మానందపడిపోయాడు. "బావగారి కేవిఁదయ ఏవిఁదయా! అల్లాగే కానీండి. నేను అనుకున్నాన్మండీ, తమరు నా మాట కాదనరని.. ఆఁ... తిరుగునావ మధ్యాహ్నం రొండు ఘంటలకి బయలుదేరుతుంది.. అంతవరకూ" అంటూ నసిగాడు.

"ఏం లేదు. అలా సంతవేపు పోయి నాలుగు ఫలాలు తిని మళ్లా వచ్చి ఇక్కడే పడుందాం – అన్నట్టు గున్నయ్యా ఈ కుక్క ఉంది చూశావూ – దీన్ని ఓ మిత్రుడప్పగించి తిరుపతెళ్ళాడు. అతను వచ్చేవరకూ దీన్ని కంట్లో గుడ్డులా కాపాడాల్సిన బాధ్యత నామీద ఉంది. మరి – నేను నీతోవస్తే దీన్ని వెంటబెట్టుకెళ్లాలి మనం."

"ఎంత మాటెంత మాట అవశ్యం అలాగే చేద్దాం. మరోటి బావగారూ – తమరి శ్రమ ఊరికే ఉంచుకోను – ఇదుగో – ఇది చిల్లర ఖర్చులకి ఉంచండి – అందాకా..." అన్నాడు గున్నయ్య రొంటినుంచి రెండు పదులు తీసిస్తూ.

రెండుగంటలకి నావవాడి కాళ్ళా వేళ్లాప్రాధేయపడి కుక్కా, దీక్షితులూ, గున్నయ్యా నావ ఎక్కారు. కబుర్లమీద దీక్షితులు "అసలు ఎందుకయ్యా మీకూ మీకూ పోట్లాట?" అన్నాడు.

"ఆఁ బావుంది. అది లేకపోతే మా గొప్పేముంది?" అన్నాడు గున్నయ్య నవ్వుతూ.

సరే సాయంకాలానికి గున్నయ్య ఊరు చేరారు. కుక్కకి జాగ్రత్తగా నీళ్లు పోసి పాలు అన్నం పెట్టి బుజ్జగించి బబ్బోబెట్టాడు దీక్షితులు.

ఆ రాత్రి టైగర్ పెట్టిన పోరుకి దీక్షితులు పడిన యాతన ఇద్దరికే తెలుసు. ఒకడు దీక్షితులు - రెండోవాడు పరమాత్ముడూనూ.

ఆ ఊళ్ళో కుక్కలన్నీ ఆ రాత్రి దీక్షితులు మంచందగ్గర జాగారం చేశాయి టైగర్ ఆగమనంపట్ల నిరసన ప్రకటిస్తూ. చామాలమ్మజాతర కూడా అంత సందడిగా ఉండి ఉండదు. ఏ కుక్క ఏక్షణాన మీదపడి కరుస్తుందో అని దీక్షితులు ప్రాణా లుగ్గపట్టు కూర్చున్నాడు.

చాలీచాలని జీతంతో యాతనపడే గుమస్తాపాలిట ఒకటో తారీఖు వచ్చినంత ఆలస్యంగా తెల్లవారింది దీక్షితులకి. స్నానసంధ్యా కానిచ్చుకుందికి కాలవకి వెళ్ళాడు దీక్షితులు. టైగర్‌ని వీధి అరుగుమీద స్థంభానికి కట్టి మరీ వెళ్ళాడు. కానీ తిరిగి వచ్చేసరికి టైగర్ అక్కడలేదు. ఉట్టి గొలుసుంది. గుండె గుభేలుమంది.

ఒక్కమాటుగా లోపలకి పరిగెత్తాడు. "టైగర్! గున్నయ్యా! ఏదీ గున్నయ్యా టైగర్ ఏదీ?" అంటూ.

సరాసరి పెరట్లోకెళ్ళేసరికి టైగర్ గదమాయించి మొరుగుతోంది పక్కింటి పెరట్లో.

తనాయిదా ఉన్న గోడకానుకుని వినోదం చూస్తున్నాడు గున్నయ్య. "రండి బావగారు రండి త్వరగా" అన్నాడు. దీక్షితులు గోడదగ్గరకు వెళ్ళి ఆ వెంపు చూశాడు.

చూడచక్కటి దృశ్యం గోచరమైంది పక్క పెరట్లో.

పొరుగింటి శాస్తుర్లుగారికీ, టైగర్‌కీ అత్యున్నత స్థాయిలో తీవ్రతమ సంఘర్షణ జరుగుతోంది.

సంధ్యావందనం ముగించుకుని, నీళ్ళు తులసికోటలో పోసి లోపలికి వెళ్ళబోతున్నారు శాస్తుర్లుగారు. చివరివిషయంలో టైగర్ శాస్త్రులుగారితో ఏకీభవించలేకపోయింది. ఆయన దారి కడ్డుగా కూర్చుంది.

గావంచా కట్టుకుని, చేతిలో పంచపాత్ర పట్టుకుని ధుమధుమలాడి పోతున్నారు ఆయన. టైగర్ జోరుగా మొరుగుతోంది.

గోడవతల, తన శత్రువు గున్నయ్యా టైగర్ యజమాని దీక్షితులూ నించుని తనని చూడడం గమనించిన శాస్తుర్లు గంగవెర్రులెత్తిపోయాడు. టైగర్‌ని దుమ్మెత్తిపోశాడు.

"ఛీ ఛీ! వెధవకుక్కా-అడ్డులే... డొక్కవాలికలు చేసేస్తా నేమనుకుంటున్నావో ఏవిటో - భడవా.. ఎవడో వెధవ ఉసికొల్పితే. వాడి ఉచ్ఛిష్టం కలికి, నామీద పడతావూ..వాడికి బుద్ధిలేకపోతే నీకన్నా ఉండొద్దూ... లేవ్వేం... ఇదుగో చెబుతున్నాను కోపం వస్తే నేను మనిషినిగాను, ముప్పతిప్పలా పెట్టి మూడు చెరువుల నీళ్ళు తాగించేస్తా కబడ్దార్ - మరి చూస్కో నా తడాఖా."

టైగర్ ఒక్క క్షణం, వేదాంతిలా ముఖంపెట్టి తలపక్కకివంచి శాస్త్రుర్ని చూసింది మొరగడం ఆపి. వెంటనే విజృంభించింది మళ్ళీ. మొరుగుతూ ఒక్కడుగు ముందుకు వేసేసరికి శాస్త్రి కంగారు పడిపోయాడు. "అయ్ అయ్ వెధవా అట్టె అగు - అడుగు ముందరికి వేశావా చంపేస్తా - ఈ చెంబుతో కొడతా" అన్నాడు.

"పిన్నిగారూ – ఒళ్ళు నిప్పురవ్వెడతారూ?" అంటూ వచ్చిన పక్కింటి పూర్వ సువాసిని రాజమ్మ కొయ్యబారిపోయింది. – శాస్త్రిమాటలు వినగానే.

ఆవిడ మొహం చెక్కు తీసిన కందగడ్డలా అయిపోయింది. "ఔరా హౌరా ఎంత మాటన్నావు" అంటూ విజృంభించింది.

గంభీరమైన ఆ గొంతు వినగానే టైగర్ బెదిరిపోయి శాస్త్రివైపు రెండడుగులేసింది.

టైగర్ కరవడాని కొస్తోందన్న దురభిప్రాయంతో శాస్త్రి "హు" అని గర్జించాడు.

"నీకేం పోగాలంవచ్చిందయ్యా, చెట్టంతమొగాడివి. నా మీద అలా విరుచుకుపోతావ్ – ఛీ" అంటూ తిరిగి పోయిందావిడ.

ఈలోగానే శాస్త్రి "హు" అని ఇంకోమాటు గర్జించాడు. టైగర్ శాస్త్రిని పూర్తిగా అపార్థం చేసుకుంది. పైగా వెనకనించి రాజమ్మగారు "ఛీ" అంది. పౌరుషంతో ముందుకు లంఘించింది టైగర్.

శాస్త్రి పంచపాత్ర పారవేశాడు. బారుమంటూ పిట్టగోడ ఎక్కి ఊడిన గోచి లెక్క చేయకుండా అవతల రోడ్డు మీదికి దూకి పరుగు లంకించుకున్నాడు.

మురిడేలు, కమ్మలూ తగిలించుకుని, నల్లకోటు వేసుకుని, వెండి పొన్నుకర్రపట్టుకుని, చెమికీచెడావులు తొడిగి. విలాసంగా కులుకుతూ, హొయలుతో, చిరునవ్వుతో మీసాలు మెలేసుకుంటూ, నీళ్లు పట్టికెడుతున్న సాతాని పిల్లవంక తళుకులు విసురుతూ తీవిగా నడుస్తూవస్తున్న నాయుడ్ని సరాసరి ఢీకొన్నాడు శాస్త్రి – ఇద్దరూ రోడ్డుమీద పడ్డారు.

నాయుడు తటాలున లేచిపోయాడు. శాస్త్రిని తిట్టడానికి కూడా టైములేదు. దుమ్ము దులుపుకుని సాతానిపిల్లని మాలీసు చెయ్యడానికి తిరిగి తీవితో నడక సాగించాడు. అయిదారడుగులు వేసేలోగా అప్పుడేగోడదాటిన టైగర్ నాయుడి నల్లకోటు చూసి ముచ్చటపడి, అతని మీదకి లంఘించింది. నాయుడు బెంబేలెత్తి పోయాడు. దెబ్బతో పొన్నుకర్రా తీవి వగయిరా వదిలేసి కాలికి బుద్ధి చెప్పి సరాసరి చౌదరిగారి పెద్దరుగెక్కి పోయాడు. ఆ కంగారులో అతడు అరుగుమీద ఉండుకున్న అరటిపండు తొక్కని చూసుకోక పోవడం వల్ల దానిమీద కాలువేసినవాడై, ఆ సమయానికి తరుముతూ అరుగు కిందకి వచ్చివున్న టైగర్ మీదే పడ్డాడు. టైగర్ కంయ్యోమంటూ నాయుడుమీద మోజుతగ్గిపోయి అప్పటికి లేచి పరిగెత్తుతున్న శాస్త్రిని వెంబడించింది. తృటిలో శాస్త్రిమీద పడి పిక్క మీద తేలిగ్గా కాటేసింది.

శాస్త్రి లబోదిబో మన్నాడు రక్తం చూసుకుని.

ఈలోగా దీక్షితులు పరిగెత్తుకువచ్చి, టైగర్ని పట్టుకుని దానిమెడకి గొలుసు కట్టి గబగబా కొంప జేరాడు. గున్నయ్యకి కాటు విషయం తెలీగానే గుండె గుభేలుమంది.

"ఏమయ్యా దీక్షితులూ – కుక్కని మనమే ఉసికొలిపామని శాస్త్రి మనమీద క్రిమినల్ దావా పడెయ్యడు గదా" అన్నాడు.

"ఏం ఖర్మమో ఏమిటోనయ్యా. నా ప్రాణానికొచ్చిందంతా, నాకు పిచ్చెత్తుతోంది" అన్నాడు దీక్షితులు.

టైగర్ పక్క గదిలో మొరిగింది. ఇద్దరూ ఒక్కమాటు పరిగెత్తారు. గున్నయ్య

పట్నంనించి తెచ్చుకున్న పట్టు తలగడాతో హోరా హోరీ పోట్లాడి ఆ దిండుని తునకలుచేసి అపుడే విజయ గర్జన చేస్తోంది టైగర్.

దూటబిళ్ళల్లాంటి ఆరు కరుకు రూపాయిలుపోసి తెచ్చిన పట్టు తలగడా నాశనం అయిపోవడం చూడగానే గున్నయ్య వీరావేశం ఎత్తిపోయాడు.

"నీ కుక్కా నాశనం అయిపోనూ! నీ పిండం పిల్లులు తినా! నా కర్మకాలి నిన్నెందుకు తెచ్చుకున్నానయ్యా సాక్ష్యానికి, డబ్బిచ్చి తద్దినం తెచ్చుకున్నట్టూ..నాదీ వెధవబుద్ధి హుఁ!" అంటూ నెత్తికొట్టుకున్నాడు గున్నయ్య. అక్కడితో ఆగలేక టైగర్ మీద కురికాడు 'వెధవ కుక్కా నా దిండు నీ ఎదాన పెట్టుకుంటావా' అంటూ.

సంప్రదాయం దృష్ట్యా ఏదో మాటవరసకి కొంచెం మొరిగి గున్నయ్య పిక్కపట్టుకుంది టైగర్. దీక్షితులు తాత్కాలిక స్వంతదారుని ధీమాతో రంగభూమి కురికాడు. "టైగర్! దా! దా!" అంటూనే దాని పీక పట్టుకోబోయి తొందర్లో తోకపట్టుకున్నాడు.

వెంటనే టైగర్ తన వంతుగా దీక్షితులి చెయ్యట్టుకుంది.

సద్బ్రాహ్మణు లిద్దరూ పెంకు లెగిరిపోయేట్టు గావుకేకలు పెట్టారు. గున్నయ్యభార్య వంటింటిలోంచి పరిగెట్టుకొచ్చింది, పోపు గరిటెతో సహా. "హయ్యో! నేనేం చేతునమ్మో – నా మొగుణ్ణి మాయదారి కుక్క కరచిందర్రోయ్! హయ్యోదేవుడోయ్" అంటూ అందుకుంది.

టైగర్ బెంబేలెత్తిపోయింది. ఆవిడ మీద కొచ్చింది. తక్షణం ఆవిడ జాగర్తపడి, ఎర్రగా కాలి, మరుగుతూన్న నూనెతో వున్న ఆ యొక్క పోపుగరిటెతో టైగర్ పొట్టమీద కొట్టింది.

టైగర్ హృదయ విదారకంగా ఒక్క కేకపెట్టి వీధివైపు పరిగెత్తింది – "ఓ యజమానీ నువ్వు నన్ను వదలబట్టే గదా – నేను ఇన్ని హింసలపాలయ్యాను" అని.

కుక్క కరచిన నెప్పికన్నా ఈ అరుపువిని, టైగర్‌బాధ ఊహించుకున్నాడు దీక్షితులు. ఇది తెలిస్తే తన మిత్రుడు సింగారం పడేబాధ తలపుకి తెచ్చుకునేసరికి దీక్షితులికి కడుపు తరుక్కుపోయింది.

"టైగర్! నేనుండగా నీకు భయంలేదు. తొందరపడకు – ఆగు – నే రక్షిస్తా" అంటూ అతను వీధిలోకి పరిగెత్తాడు.

వీధిలో ఇంటిముందు పాతికమంది కర్రలూ కత్తులూ పట్టుకుని కదం తొక్కేస్తున్నారు.

నల్లకోటు నాయుడూ, అంగోస్త్రంతో శాస్త్రులూ శివమెత్తి ఆడి పోతున్నారు. గున్నయ్య పొరుగూరినించీ దెయ్యాలమారిగాణ్ణి తెచ్చి, వాడి కుక్కచేత తన శత్రువుల్ని కరిపించేస్తున్నాడన్న వార్త ఊళ్ళో అపుడే పొక్కిపోయినందువల్ల రకరకాల పార్టీలవాళ్ళు, నాయుడు కమతగాళ్ళూ, శాస్త్రిచుట్టపక్కాలూ, సందుదొరికితే సరదాకి కొట్టేవాళ్ళూ, రకరకాల జనాభా, ఒక కనిస్టేపూ తయారయ్యారు.

గంగవెర్రులెత్తిపోయిన టైగర్ జనం మీద పడింది. అందిన కాడికి తలో ఇంజక్షనూ ఇచ్చింది.

దీక్షితులు ఆ గగ్గోలులో, తొక్కిడిలో టైగర్‌ని పట్టుకుందికి ప్రయత్నించాడే కానీ వల్లకాలేదు.

ఐదు నిముషాల్లో జనం నిలదొక్కుకుని చిన్నవలయంగా ఏర్పడ్డారు.

మరణించిన టైగర్ మధ్య పడివుంది.

చితక పొడిచేశారు దాన్ని. "పిచ్చి కుక్క"ని చంపినందుకు జనం "హమ్మయ్య" అనుకున్నారు.

పారిపోయి దూరంనించి చూసిన దీక్షితులు రెండు కన్నీటిబొట్లు విడిచాడు– మిత్రుడు సింగారాన్ని తలచుకొని.

ఈడిగాడు వచ్చి కుక్కని ఈడ్చుకుపోయాడు.

దీక్షితులు బరువెక్కిన హృదయంతో పడవలరేవుచేరి నావ ఎక్కాడు. గున్నయ్య పరుగు పరుగున ఒగరుస్తూ వచ్చి, బయలుదేరిన నావని ఆపి, చెడామడా తిట్టాడు దీక్షితుల్ని. "నీమూలాన నా కోర్టుదావా తగలడింది. శనివెధవా. దయచెయ్యి – నాకు చేసింది చాలుకానీ నా డబ్బు నాకిలా తగలేయ్" అంటూ దీక్షితులు రొంటిన ఉన్న పందొమ్మిది రూపాయల అరణాలనీ ఊడలాక్కుని మరీ నావ దిగాడు.

"అన్నట్టు నా గడియారం నా గడియారం గున్నయ్యా" అన్నాడు దీక్షితులు.

"నీ గడియారం రోడ్డుమీద పడి జనం కాళ్ళ కిందపడి చితికిపోయింది. ఈడిగాడు పట్టుకుపోయాడు. వెళ్ళి తెచ్చుకో" అంటూ వెళ్ళిపోయాడు గున్నయ్య.

కుక్కనీ, గడియారాన్నీ, మంచిపేరునీ, స్నేహాన్నీ పోగొట్టుకున్నందుకు ఏకధారగా ఏడ్చాడు దీక్షితులు.

సాయంత్రానికి ఇల్లు చేరాడు.

మొగుడివాలకం తీరూ చూసి అప్పటికే బెంగటిల్లిపోయిన అతని భార్య భోరున ఏడ్చి ఉపచర్యచేసి, దాహం ఇచ్చి పడుకోబెట్టి విసురుతూ చెడామడా తిట్టింది – తనని యిలా రాచిరంపాన పెడుతున్నందుకు.

బెదిరిపోయిన దీక్షితులికి దీపాలవేళకల్లా అంపకంపాలతో జ్వరం వచ్చేసింది. ఘనవైద్యుడు దేవరగారువచ్చి, చేదుమందు పోసి చెడామడా చీవాట్లు పెట్టిపోయాడు. బంగారంవంటి బ్రాహ్మడికి ఊరకుక్కల సహవాసం బెడిసికొట్టిందన్నారు ఇరుగూ పొరుగూ. దీక్షితులి భార్య పొరిగింటి బామ్మగారిచేత దిష్టి తీయించి చారెడు ఉప్పు, గుప్పెడు మిరపకాయలూ కణకణలాడే నిప్పుల్లోపోయించి, ఊపో శత్రువుల్ని దుమ్మెత్తిపోసింది.

ఆ రాత్రి దీక్షితులికి పీడకలలొచ్చాయి. టైగర్, గున్నయ్యా, నాయుడూ, సింగారం అందరూ కనబడ్డారు. టైగర్ తన మీద చాడీలు చెప్తోంది సింగారంతో. చీటికీ మాటికీ ఉలికులికిపడి కలవరించాడు దీక్షితులు. తెలివి తెచ్చుకుని భోరున ఏడిచాడు తన అశక్తతకి. ఆ పట్టు పట్టు ఐదుపూటలు కటికలంకణం చేశాడు. మూడోనాడు ఉదయం లేచి కూచుని నాలుగు చారుమెతుకులు ఎంగిలిపడ్డాడు.

"ఔనే అమ్మీ – నిన్నా మొన్నా నాకోసం ఎవరేనా ఒచ్చారటే" అన్నాడు నీరసంగా.

"ఏం? కచ్చేరీ కెళ్ళాలా, దయచెయ్యండి. ఈ బోడి కచేరీలే నా కొంపకి తిప్పలుతెచ్చాయి. వాడి అవునికూడా తోలాడె నా కొంపకి. దాన్ని కూడా తీసుకుపోండి... ఇంతోటి ప్రాడికీ నేనేం మొహం వాచలేదు" అందావిడ.

"దీచ్చితులుగోరూ! చింగారం గోరొచ్చేసినారండి. తవర్నెంటనే టైగర్నోట్టుకుని రమ్మన్నారండి. పెసాదం అదీ ఎడతారంట" అంటూ లోపలి కొచ్చేశాడు సింగారం నవుకరు.

గుండె గుభేలుమంది దీక్షితులికి.

"దయచెయ్యండి, దూత సిద్ధమయ్యాడు" అంటూ గసురుకుంది దీక్షితులి అర్ధాంగి.

ఒక్కక్షణం ఆలోచించాడు దీక్షితులు. "సరే వెళుతున్నా. ఒరేయ్ పెరట్లో ఆవుంది తోలుకుపోరా" అంటూ అంగోస్త్రం భుజాన వేసుకుని బయల్దేరాడు.

ఆవిడగారు కొయ్యబారిపోయారు.

సింగారంగారి చావిడి సందడిగా ఉంది. వాళ్లూ, వీళ్లూ, మునసబూ, కరణంగారి తమ్ముడూ, నాలుగైదుగురు బ్రాహ్మలూ, ఇతరత్రా కొందరూ, తిరుపతి ముచ్చటలు విని ప్రసాదాలూ అవీ పుచ్చుకొంటున్నారు. గుమ్మంలో నీరసంగా నిర్జీవంగా జంకుతూ నించున్న దీక్షితుల్ని చూడగానే సింగారం చెంగున గెంతేశాడు.

"టైగరేది దీక్షితులూ? దాదా – అలా పాలిపోయావే. వంట్లో కులాసా? టైగర్ బావుందా – ఏది–" అంటూ శరవేగంతో ప్రశ్నలు వేశాడు.

దీక్షితులు నివ్వెరబోయాడు. మనసు కలుక్కుమంది. శవమల్లేవున్న తన సంగతి అడక్కుండా ముందు టైగర్ సంగతడిగాడు – సింగారం. ఇదా వీడి ప్రేమ అనుకున్నాడు. ఈలోగా సింగారం తాండవ మాడేస్తున్నాడు టైగర్ భజనతో.

జనం అందరూ మాటలు మానేసి గుడ్లప్పచెప్పి ఈ దృశ్యం చూస్తున్నారు.

గుండె దిట్టంచేసుకుని చావు కబురు చల్లగా చెప్పేశాడు దీక్షితులు. "సింగారం – కోప్పడకు – టైగర్ మరణించింది. నాకు చావు తప్పి కనులొట్టోయింది. నన్ను కూడా కరిచింది."

సింగారం ఇంకేం వినలేదు.

గొల్లుమన్నాడు భోయ్యిమన్నాడు బావురుమన్నాడు భోరుమన్నాడు ఒక్క నిముషం ఊర్కున్నాడు. అంతా నిశ్శబ్దం.

తిరిగి ఒక్క మాటుగా మహా కసితో అసహ్యంగా అడిగాడు.

"నా ఆవేదీ? దాన్ని కూడా చంపావా?"

"లేదు ఇపుడే మీ నౌకరుకి అప్పజెప్పాను."

"నా చేతి గడియారం ఏదీ?"

"లేదు, జనం టైగర్ని కొడుతూ ఉంటే నేను కాపాడబోయి కిందపడ్డాను. ఆ గోలలో కిందపడి జనం కాళ్లకింద పడి చితికిపోయింది."

"సద్బ్రాహ్మడివనీ, సజ్జనుడవనీ, సన్మిత్రుడవనీ నిన్ను నమ్మి టైగర్ని అప్ప చెప్పాను. దానికి ముడుపుగా వంద రూపాయల గడియారం ఇచ్చా, ఆవుని ఇచ్చా. దాని పాడి తాగి, గడియారం అమ్ముకుని, ఇన్నేళ్లుగా నా సాయం పొంది, నువ్వు నాకు చేసిన ఉపకారం ఏవిటయ్యా అంటే – నా కుక్కని చంపించడం. కృతజ్ఞత అంటే నీదేనయ్యా – వినండయ్యా పెద్దమనుషులూ – పాలిచ్చిన ఎదుర్రొమ్ముగుద్దిన వీరుడి గాథ – సరేలే దీక్షితులూ – నీకు నీతిలేదుగాని నాకు వుంది. నువ్వు వెళ్లు. ఇంకెపుడూ నా మొహం చూడవద్దు. నా గుమ్మం తొక్కకు.

నీకూ నాకూ టైగర్‌తోనే ఋణం తీరిపోయింది. దయచెయ్. నీకూ, నీ పెద్దలకీ ఓ నమస్కారం" అన్నాడు సింగారం.

దీక్షితులు కొయ్యబారిపోయాడు. నోటమాట రాలేదు. తల తిరిగిపోయింది. జనంలోంచి నిట్టూర్పులూ, హూహూలు, ఛీఛీలూ వినబడ్డాయి. ఇంక తనేం చెప్పినా లాభంలేదు.

ఇక్కడా అక్కడా కూడా పుణ్యాని కెళ్లితే పాపం ఎదురైంది. అతనికి మనస్సు విరిగిపోయింది. ఆత్మ విశ్వాసం పర విశ్వాసం నశించాయి. హృదయం శతఛిద్రాలయిపోయింది.

తల వంచుకుని ఇంటికి నడిచి వెళ్లిపోయాడు. అప్పుడే కాదు - ఇప్పుడూ - ఎప్పుడూ - అంతే - అతను మళ్లా ఎన్నడూ తల ఎత్తి నడవలేదు.

కృతజ్ఞత పొందవలసిన తనని, సింగారం, అతనితోబాటు లోకం కృతఘ్నుడంది. అంచేత అబ్బాయ్ - అది అంతే. లోకం అంతే.

నీతి చెబుతా విను. ఈ భూ ప్రపంచంలో ఎదటివాడిలో కృతజ్ఞతకోసం ఆశించేకన్న ఆంధ్ర రాజకీయనాయకుల్లో ఐకమత్యాన్ని ఆశించు. ఆంధ్రుల్లో కార్యశూరత్వాన్ని ఆశించు.

నువ్వు సఫలీకృతమనోరథుడవడానికి అవకాశాలు లేకపోలేదని నేను అనబోడం లేదు."

★ ★ ★